

کودکان و نوجوانان

در فیه عاشورا

(دهیافتے بربرنامه سازک در و سائنہ محم)

عبدالله محمدی

مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما - کد: ۱۹۴۷

سرشناسه: محمدی، عبدالله، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور: کودکان و نوجوانان در قیام عاشورا (رهیافتی بر برنامه‌سازی در رسانه ملی) / عبدالله محمدی؛ تهیه‌کننده مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما.
مشخصات نشر: قم: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران، مرکز پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری: ۱۳۶ ص.

شابک: 978-964-514-302-0

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۲۰۵] - ۲۱۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: واقعه کربلا، ۶۱ ق - کودکان

شناسه افزوده: صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش‌های اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۳۹۲ ک۹ ۲۷۶۳/م ۴۱/۵ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۳۴

شماره کتابشناسی: ۲۲۳۳۳۰۷

WWW.IR.C.I.R
INFO.IR.C.I.R

کودکان و نوجوانان در قیام عاشورا

(رهیافتی بر برنامه‌سازی در رسانه ملی)

عبدالله محمدی

تهیه‌کننده و ناشر: مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما
صفحه‌آرا: محمد صادقی
چاپ: اول / ۱۳۹۲
شمارگان: ۵۰۰ جلد
شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۵۱۴ - ۳۰۲
قیمت: ۴۱۰۰۰ ریال

کلیه حقوق چاپ و نشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما؛

تلفن: ۳۲۹۱۵۵۱۱ - ۰۲۵ دورنگار: ۳۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیر زمین؛

تلفن: ۲۲۱۶۴۹۹۷ - ۰۲۱ - ۲۲۰۱۴۷۳۸

دفتر خراسان: مشهد، خیابان امام خمینی، جنب باغ ملی، ساختمان صدا، طبقه سوم؛

تلفن: ۲۲۱۵۱۰۸ - ۰۵۱۱ - ۲۲۱۵۱۰۶

فهرست مطالب

۷	دیباچه
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۳	الف) نوزاد (شیرخواره)
۱۴	ب) کودک
۱۶	ج) نوجوان
۲۰	د) فرهنگ عاشورا
۲۱	هـ) ارتباط
۲۲	و) الگو یا اسوه
۲۳	ز) الگوپذیری
۲۷	فصل دوم: الگوگیری از کودکان و نوجوانان عاشورایی
۳۰	الف) ارتباطات
۳۱	ب) فرستنده و گیرنده
۳۱	ج) پیام
۳۲	د) پیام‌های کودکان و نوجوانان عاشورایی
۳۳	۱. ماندگار کردن یاد و خاطره عاشورا با تکیه بر عواطف انسانی
۳۴	۲. دلیلی قاطع بر حقانیت اهداف اباعبدالله علیه السلام
۳۵	۳. ادای تکلیف در هر سن و شرایطی

۳۵	۴. پیام‌رسانی با اثر گذاری بالا
۳۶	۵. عبادت
۳۷	۶. ولایت‌پذیری
۳۸	۷. آزادگی
۳۸	۸. بصیرت
۳۹	۹. وفاداری
۴۰	۱۰. ایثار
۴۰	۱۱. شهادت‌ستایی
۴۱	۱۲. شجاعت
۴۱	۱۳. بردباری
۴۲	۱۴. غیرتمندی
۴۵	۱۵. فرمان‌بری
۴۵	۱۶. رعایت ادب
۴۵	۱۷. مسئولیت‌پذیری
۴۷	فصل سوم: زندگی و هنر کودکان و نوجوانان عاشورایی
۴۹	الف) نوزادان (شیرخوارگان)
۴۹	۱. عبدالله بن حسین (عبدالله رضیع)
۵۶	۲. علی بن حسین (علی‌اصغر)
۵۹	ب) کودکان
۶۰	۱. رقیه بنت حسین
۶۶	۲. امام محمد باقر علیه السلام
۶۸	۴. فاطمه دختر امام حسین علیه السلام
۷۱	۵. سکینه دختر امام حسین علیه السلام
۷۶	۶. عبدالله بن حسن بن علی بن ابی طالب علیه السلام (عبدالله اصغر)
۷۹	۷. محمد و ابراهیم بن مسلم بن عقیل (طفلان مسلم)
۸۸	۸. دو کودک گمشده
۸۹	ج) نوجوانان
۸۹	۱. عمرو بن جناده

۲. محمد بن مسلم بن عقیل ۹۰
۳. حمیده دختر مسلم ۹۱
۴. عبدالله بن مسلم بن عقیل ۹۲
۵. قاسم بن حسن ۹۶
۶. ابوبکر بن حسن (عبدالله اکبر) ۱۰۲
۷. عمرو بن حسن ۱۰۴
۸. احمد بن حسن ۱۰۵
۹. حسن بن حسن (حسن مثنی) ۱۰۶
۱۰. محمد بن عبدالله بن جعفر ۱۰۸
۱۱. عون بن عبدالله بن جعفر ۱۱۰
- پیوست‌ها: ۱۱۵
- محسن بن حسین (علیه السلام) ۱۱۷
- محمد بن ابی سعید بن عقیل ۱۲۰
- علی اکبر بن حسین ۱۲۲
- اختلاف در سن علی اکبر ۱۲۲
- منابع ۱۳۳
- الف) کتاب ۱۳۳
- ب) نشریه ۱۳۶
- ج) پایگاه اینترنتی ۱۳۶

دسامه

عاشورا نگارین ای است از بهترین طرح‌ها و نقش‌ها که حماسه آن از خون برترین را مردان خدا خامه گرفته است

در حماسه کربلا هر یک از رادمردان و شیرزنان عاشورا به سهم خود بر اعتلا و سربلندی این حماسه افزودند اما کربلا از حماسه کودکانی که در این سفر جاودانه به هم پای ایثارگران و جانبازان عاشورا چکامه حضور سرودند خاطره حضور بر سینه دارد. کودکان بی‌گناهی که طعمه آتش افروزی پست‌ترین آفریدگان خدا شدند و در جنگی نابرابر قربانی زراندوزی و زورمداری گردیدند. کودکانی که در خون طپیدن پدران و برادران خود را پیش روی خویش دیدند و مبارزه با ستم را از آنان آموختند و به پدران و برادران خویش اقتدا کردند.

آنان اگر چه ننجکیدند اما حضور و شهادتشان نقش مهمی در عظمت ابعاد قیام و نیز شتاب بخشیدن در فروپاشی بنیان ظلم و استبداد در جامعه گردید.

آری عاشورا تابناکی خود را از درخشش خورشید کربلا و ستارگانی که گرد آن منظومه نورافشانی می‌نمایند یافته است.

این اثر تلاشی است که هر چند اندک اما در معرفی زیبایی‌های که کودکان و نوجوانان عاشورا بر حماسه کربلا افزودند از طریق رسانه ملی نقش داشته باشد.

گروه مناسبت‌ها

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما

www.ketab.ir

مقدمه

«کودکان و نوجوانان عاشورایی»، پژوهشی درباره نوزادان (شیرخوارگان)، کودکان و نوجوانانی است که در کربلا حضور داشته‌اند. تعداد این کودکان با توجه به این تاریخی، ۲۵ نفر بوده است. از این تعداد، پانزده نفر به شهادت رسیده و ده نفر باقی مانده‌اند. دو نفر (طفالان مسلم) نیز در کربلا حضور نداشته، ولی به شهادت رسیده‌اند.

به این بخش از عاشورا، جز در فواصل مقاتل و کتاب‌های تاریخی - مذهبی، توجه نشده است. تعداد انگشت‌شماری کتاب‌های ادبی نیز با به خدمت گرفتن عناصر داستانی و شعری، کوشیده‌اند زندگانی این چند از کودکان عاشورایی را بازسازی و بازنویسی کنند.^۱ همچنین کتابی نیز به صورت مستقل درباره زندگانی، کودکان و نوجوانان نوشته شده و با بهره‌گیری از منابع مختلف، ابعادی از زندگانی این بزرگ‌مردان کوچک را از منظر تاریخی روشن کرده است.^۲

در پژوهش کودکان و نوجوانان عاشورایی به این نکات توجه شده است:

۱. فریبا کلهر، ۱۰ قصه عاشورایی.

۲. سید احمد موسوی وادقانی، یاران کوچک حسین علی‌علیه.

- پرهیز از حاشیه‌روی،
- پرداختن به اصل موضوع،
- استفاده از منابع در دسترس همگان،
- کاربردی کردن گزاره‌های پژوهش،
- توجه ویژه به مباحثی مانند: ارتباطات، پیام‌های موجود و ضرورت الگوگیری،

- تأکید بر ظرفیت بالای موضوع کودکان و نوجوانان عاشورایی، برنامه‌سازی هر رسانه ملی،

- برقراری ارتباط میان گذشته (واقعه عاشورا) و حال (زندگی امروز). پژوهش حاضر گسترده است متناسب با اوضاع و احوال کودکان، نوجوانان و جوانان جامعه کوبی و امکان‌یابی‌های جدید در بهره‌مندی از پیام‌های عاشورا پیش رود. همچنین می‌کوشد کودکان و نوجوانان عاشورایی را به عنوان الگو و اسوه، پیش روی مخاطبان قرار دهد. امید که در این راه، گامی هرچند کوچک برداشته است. آنچه قبول افتد و چه در نظر آید!

در پایان، از زحمات جناب آقای رنجبر، مدیر محترم گروه مناسبت‌ها و همراهی بزرگوارانه ایشان در سختی‌ها و تأخیرهای ناگزیر پیش آمده برای این اثر، تشکر می‌کنم. همچنین سپاس‌گزار عزیزانی چون سرکار خانم مریم سقلاطونی و جناب آقای علی کاملی هستم.